

SOU 2020:29 En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret (Ju2020/02293/SSK)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i SOU 2020:29 "En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret". I utredningen föreslås att en ny myndighet inrättas för att stärka det psykologiska försvaret. Myndighetens uppgift ska vara att motverka otillbörlig informationspåverkan. Enligt Journalistförbundet är syftet med förslaget gott. Det kan dock ifrågasättas om inte syftet, det vill säga att stoppa otillbörlig informationspåverkan, bättre uppnås genom att stärka rättsvårdande myndigheters förutsättningar att arbeta med frågan på ett adekvat sätt.

Den nya myndigheten föreslås få rätt att ta del av uppgifter från FRA. Myndigheten kommer också att kunna inrikta signalspaningen, det vill säga bestämma vilka sökningar som FRA ska göra när de avlyssnar data- och teletrafik. Journalistförbundet avstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att den nya myndigheten ska få ett särskilt uppdrag att stödja medieföretags arbete när det gäller otillbörlig informationspåverkan. Detta ska särskilt regleras i den nya förordningen med instruktion till myndigheten. Journalistförbundet avstyrker förslaget.

En ny myndighet för psykologiskt försvar

I utredningen föreslås att en ny myndighet inrättas för att stärka det psykologiska försvaret. Myndighetens uppgift ska vara att "i fred, vid höjd beredskap och i krig stödja, stärka, samordna och utveckla samhällets samlade motståndskraft inom det psykologiska försvaret." Det ska göras genom att myndigheten får i uppdrag att "identifiera, analysera, och kunna möta otillbörlig informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen."

Det är lätt att skriva under på de värden som i utredningen beskrivs som syftet med det psykologiska försvaret: "Det psykologiska försvarets ändamål är att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende." Ett grundproblem i utredningen är dock att den utgår från företeelsen "otillbörlig informationspåverkan". Det finns ingen juridisk definition av otillbörlig informationspåverkan utan den bygger snarare på en gemensam uppfattning om att vissa påverkanskampanjer främst på nätet, är skadliga för samhället. De exempel som nämns i utredningen är valpåverkan, hot och rykesspridning riktat mot olika yrkesgrupper, desinformation och informationspåverkan som en förberedelse för eller som ett led i ett väpnat angrepp. Detta är exempel på olika samhällsproblem som i vissa fall är brottsliga och som vi på olika sätt behöver bekämpa på ett bättre sätt som samhälle. Flera av problemen bygger på att lagstiftningen och myndigheterna inte hängit med när internet och sociala medier gjort sitt intåg i samhället. Hot mot journalister är ett exempel som Journalistförbundets medlemmar upplever som ett stort problem. Journalistförbundet har upprepade gånger påpekat att lagstiftningen behöver ses över för att öka det straffrättsliga skyddet för journalister, vilket regeringen också hörsammat genom att tillsätta en utredning som förhoppningsvis kommer att förslå lagstiftning på området.

Eftersom det inte finns någon tydlig definition av "otillbörlig informationspåverkan" finns det en risk för att myndigheten kommer att arbeta emot information som är helt laglig att sprida, detta kan enligt Journalistförbundet motverka yttrandefriheten i samhället. Eftersom begreppet "otillbörlig informationspåverkan" till sin natur är svårt att definiera finns det också enligt Journalistförbundet en risk att den föreslagna myndighetens mandat och uppdrag blir otydligt, vilket i sig kan bli kontraproduktivt när det kommer till att stärka vårt demokratiska samhälle. Som framgår av utredningen finns det ingen motsvarande myndighet i våra nordiska grannländer. Istället är uppdraget fördelat på olika myndigheter som ansvarar för frågan utifrån sina specifika mandat. Journalistförbundet ifrågasätter inte att det finns problem med otillbörlig informationspåverkan i Sverige idag. Det kan dock ifrågasättas om det inte hade varit bättre att stärka de rättsvårdande myndigheternas möjligheter att arbeta med frågorna på ett adekvat sätt, istället för att inrätta en ny myndighet.

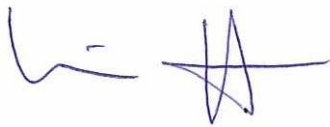
Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget om att inrätta den nya myndigheten anser Journalistförbundet att myndighetens uppdrag måste preciseras och att begreppet otillbörlig informationspåverkan måste definieras på ett tydligt sätt.

Inriktning av försvarsunderrättelseverksamhet

Utredningen föreslår att den nya myndigheten ska vara en informationsberättigad totalförsvarsmyndighet. Den bör kunna ange en närmare inriktning av försvarsunderrättelseverksamheten och läggas till bland de myndigheter som tillåts inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Detta betyder i praktiken att den nya myndigheter kommer att få ta del av uppgifter från FRA. Myndigheten kommer också att kunna inrikta signalspaningen, det vill säga bestämma vilka sökningar som FRA ska göra när de avlyssnar data- och teletrafik. Det är tydligt att myndighetens uppgift är att samla in information som annars är förbehållen rättsvårdande myndigheter och som ska användas för brottsbekämpande ändamål. Detta i kombination med att den nya myndighetens uppdrag är väldigt oklart riskerar enligt Journalistförbundet att göra verksamheten rättsosäker. Journalistförbundet anser inte att den nya myndigheten bör ges möjlighet att ta del av uppgifter från FRA:s signalspaning, än mindre ges rätt att inrikta signalspaningen. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslagen i den delen.

Stöd till medieföretag vad gäller att analysera, identifiera och möta otillbörlig informationspåverkan

Journalistförbundet anser inte att den nya myndigheten bör få ett särskilt uppdrag att stödja medieföretags arbete när det gäller otillbörlig informationspåverkan på det sätt som föreslås i 3 § i den nya förordningen med instruktion till myndigheten. En grundläggande princip i Sverige är pressfriheten. Oberoende medier ska stå helt fria från statlig kontroll och påverkan. Även om det tydligt framgår att den hjälp som myndigheten kommer att erbjuda medier bygger på frivillighet anser Journalistförbundet att det är olämpligt att i lagtext slå fast denna typ av samverkan. Journalistförbundet noterar att det i förordningens 2 § finns en generell bestämmelse om att myndigheten ska "sprida kunskap och löpande bidra till övriga aktörers beredskap vad gäller psykologiskt försvar". Enligt Journalistförbundet är därför 3 § som specifikt behandlar medier överflödig. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*